

редбачено реальних механізмів управління програмою [15]. Питання фінансування програм чітко не визначене. На практиці це означає, що затверджена Верховною Радою загальнодержавна програма, або Кабінетом Міністрів інша державна програма може зовсім не отримати фінансування або занадто скоротити його. Це суперечить загально прийнятій практиці у світі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (<http://zakon.rada.gov.ua>).
2. Акофф Р. Планирование в больших экономических системах. – М.: Советское радио, 1972.
3. Квейд Э. Анализ сложных систем. – М.: Советское радио, 1969.
4. Абалкин Л.И. Экономическая стратегия для России: проблема выбора. – М.: ИЭ РАН, 1997.
5. Курс переходной экономики / Под ред. Л.И.Абалкина. – М.: Финстатинформ, 1997.
6. Гранберг А.Г. Региональная экономика. – М.: ГУ ВШЭ, 2000.
7. Комков Н.И. Модели программно-целевого управления. – М.: Наука, 1981.
8. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 13 грудня 1991 року № 1977 // Збірник законодавчих та нормативних актів України в сфері науки і науково-технічної діяльності. – К.: УкрІНТЕІ, 1997. – С. 16–30.
9. Постанова Верховної Ради України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 16 жовтня 1992 р. № 2705 // Там само. – С. 33.
10. Попович О.С. Науково-технологічна та інноваційна політика: основні механізми формування та реалізації / Під ред. д-ра екон. наук, проф. Б.А.Малицького. – К.: Фенікс, 2005. – 246 с.
11. Постанова Верховної Ради України «Про перелік національних науково-технічних програм» від 25 лютого 1994 р. № 4034 // Збірник законодавчих та нормативних актів України в сфері науки і науково-технічної діяльності. – К.: УкрІНТЕІ, 1997. – С. 98–100.
12. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 року, № 2623-III // Відомості Верховної Ради України. –2001. – № 48. – С. 253.
13. Закон України «Про державні цільові програми» (zakon.rada.gov.ua)
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» (zakon.rada.gov.ua)
15. Попович О.С., Велентейчик Т.М. Проблеми підвищення ефективності державних цільових програм // Наука та наукознавство. – 2009. – № 2. – С. 38–47.

Summary. In the paper is analyzed the law base for creation and realization of the states science and technology programs (SSTP) as tools for priority directions of the science and technology, questions for efficiency SSTP in Ukraine.

Key words: the law base, states science and technology programs, priority directions, innovation activity

УДК 338.23:330.131.52

Кушнір О.К., к.е.н., старший викладач

Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено процеси формування та становлення соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Виявлено основні проблеми та чинники розвитку соціальної відповідальності. Проаналізовано роль держави у практичному втіленні філософії соціальної відповідальності бізнес-структурами.

Ключові слова: бізнес, відповідальність, корпоративна відповідальність, соціальна відповідальність, етичні норми, культура підприємництва.

Постановка проблеми. Сучасне демократичне суспільство будується на кількох базових принципах, які забезпечують його функціонування. Серед них, поряд з принципами законслухняності, лояльності, толерантності, гарантування прав і свобод людини та громадянина тощо, провідне місце займає принцип відповідальності. Він є одним із основних регуляторів суспільного життя. Звідси походить потреба передбачати наслідки власних дій чи бездіяльності, узгоджувати задоволення індивідуальних потреб із суспільними інтересами. [1]

Принцип соціальної відповідальності бізнесу є стрижневим положенням підприємницької етики. У міжнародному бізнес-середовищі існує думка, що принципи соціальної відповідальності є однією із складових успішної стратегії, що зміцнює імідж і репутацію компанії, приваблює клієнтів та утримує найкращих працівників. Саме завдяки співпраці бізнесу значна частина екологічних, соціальних та демографічних проблем могла б бути успішно вирішеною. Проте основною проблемою є не небажання працювати в даному напрямку, а підміна терміну «соціальна відповідальність» поняттям «благодійність». Насправді ж, корпоративна соціальна відповідальність (Corporate Social Responsibility) є відкритою і прозорою діловою практикою, що базується на етичних цінностях, повазі до своїх працівників, акціонерів, користувачів і на опіці навколишнім середовищем. [2]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «соціальної відповідальності» знайшло своє відображення у працях Мілтона Фрідмана, Джеремі Муна, Пітера Друкера, Томаса Бредгарда, Філіпа Котлера, С. Літовченка, А. Горошилова, М. Кормакова, О. Осінкіна, Ю. Саєнко, П. Яницького, Г. Поповича, І. Акімова, Є. Черних, М. Саприкіна, В. Воробей, О. Маліновскої, А. Алексєєвої, О. Василика, М. Долішного, В. Гейця, В. Осецького, А. Чухна, С. Юрія.

Метою статті є визначення та обґрунтування соціальної відповідальності бізнесу, аналіз етапів становлення соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Терміном «соціальна відповідальність» в Україні почали оперувати з тих пір, як 16 грудня 2005 року в Києві був підписаний Меморандум про соціальну відповідальність бізнесу в Україні, який визначає принципи і завдання соціально відповідального бізнесу. Було оголошено про початок всеукраїнського руху – так званого Форуму соціальної відповідальності бізнесу в Україні. [3; 4] У грудні 2011 року на XIII з'їзді УСПП Координаційною радою у складі представників мережі Глобального договору ООН в Україні та Центру розвитку КСВ, численних ділових організацій та асоціацій підписано концепцію Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. В цьому документі соціальна відповідальність трактується, як відповідальність організації за вплив рішень і дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка:

- сприяє сталому розвитку, у т.ч. здоров'ю і добробуту суспільства;
- зважає на очікування заінтересованих сторін;
- відповідає чинному законодавству і міжнародним нормам поведінки;
- інтегрована у діяльність організації та практикується в її відносинах. [5]

Бізнесові структури, що працюють в Україні, ще не усвідомлюють в повному обсязі свою роль і відповідальність у соціальному розвитку держави, а також свої стратегічні інтереси, тому в них виникає потреба у співпраці із державними та недержавними установами, організаціями у вирішенні соціальних проблем різного рівня. На цей час співпраця у сфері соціального партнерства бізнесу, влади, громадськості України є фрагментарними, безсистемними, але і на такому рівні ця співпраця дає позитивні результати. Передові ланки бізнесових структур, в основному у великому

бізнесі, починають звертати увагу на такі аспекти як репутація, корпоративний бренд, корпоративна лояльність персоналу, лояльність бізнесу до соціального оточення. [6]

Поточне утвердження української державності демонструє низку суперечностей щодо широкого впровадження соціальної відповідальності. [7]

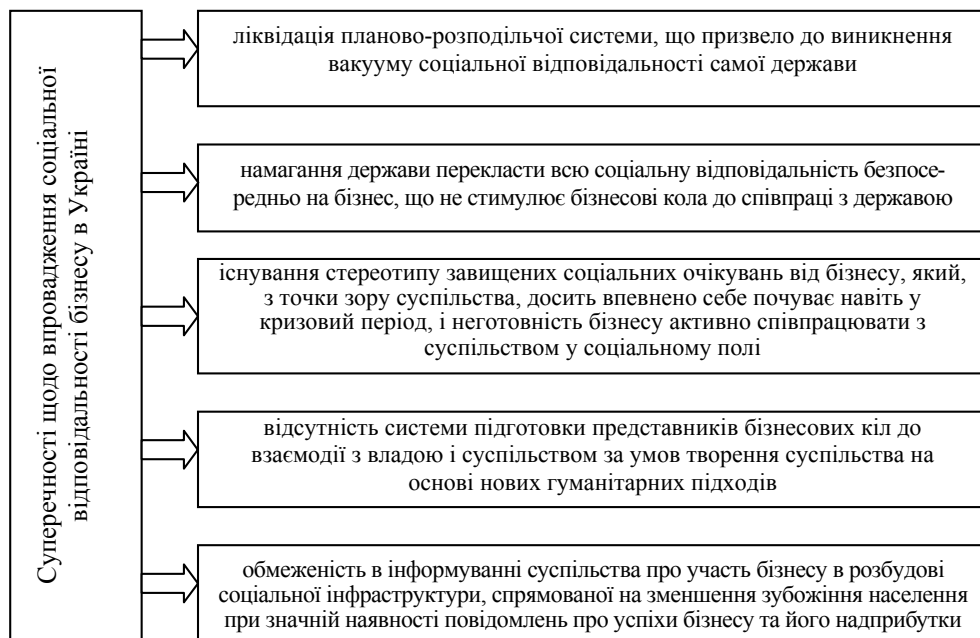

Рис. 1. Проблеми впровадження соціальної відповідальності

На думку експертів, в Україні тільки почали розмірковувати про можливу роль держави в просуванні соціальної відповідальності бізнесу. Малиновська О. стверджує, що впровадження й утвердження соціальної відповідальності бізнесу в Україні потребує, зокрема: 1) сформувати у суспільній свідомості розуміння змісту, значимості соціально відповідального бізнесу для розвитку соціально орієнтовної держави та демократії; 2) поширення в управлінських та бізнесових колах розуміння стратегічного значення соціально відповідальної позиції для зміцнення конкурентоспроможності; 3) створення на національному рівні ефективної системи комунікації соціально відповідального бізнесу, державних органів влади, ЗМІ, громадськості, експертів міжнародних організацій; 4) формування законодавчої бази, яка забезпечить зацікавленість бізнесу в конструктивній участі у здійсненні соціальних програм. [6, с. 204]

З боку держави, крім створення належної законодавчої бази, необхідно: забезпечувати ефективний контроль за дотриманням усіма суб'єктами господарювання соціальних і інших фіскальних зобов'язань, визначених чинним законодавством; державним структурам усіх рівнів необхідно відмовитися від методів як прямого, так і опосередкованого примушення бізнесу виконувати соціальні зобов'язання понад законодавчо визначеного рівня, як це відбувається сьогодні; усіляко сприяти формуванню сприятливої громадської думки щодо вітчизняного бізнесу та його ролі у суспільно-економічному розвитку країни. Не менш важливі завдання стоять і перед кожним членом суспільства, які насамперед полягають у зміні менталітету, тобто в усвідомленні того, що соціальна захищеність кожного індивіда забезпечується не лише осо-

бистими можливостями і здатностями, але й особистою участю у формуванні навколишнього середовища, тобто бізнесу, держави, природи. Керівники і власники компаній повинні більш активно використовувати внутрішньо особистісний механізм підвищення соціальної відповідальності. [8]

Висновки. Соціальна відповідальність бізнесу в економіці виступає належною якістю товарів і послуг, високим рівнем безпеки виробництва, нормальними умовами праці персоналу тощо. Чим вищий рівень розвитку країни, тим вищі критерії оцінки соціальної відповідальності бізнесу. До основних причин, які стримують розвиток соціальної відповідальності бізнесу в Україні, можна віднести питання законодавчої неврегульованості та відсутності законодавчого заохочення. Реалізація соціальних програм супроводжується значними фінансовими витратами корпорацій, що також найчастіше стає стримувальним фактором або причиною відмови від соціальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Культура й етика в публічному адмініструванні: наук. розробка / С.М. Сergygin, О.В. Антонова, І.І. Хожило та ін. – К. : НАДУ, 2010. – С. 18.
2. Сапожнік Г. Етика бізнесу як соціоморальна праксеологія / Г. Сапожнік // Мультиверсум. Філософський альманах: 36. наук. праць / Гол. ред. В.В. Лях. – К. : Український центр духовної культури, 2005. – Вип. 49. – С. 153–162.
3. Создано принципиально новое общественное движение. – «Форум социально ответственных бизнесов Украины» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tnk-bp.com.ua/press/media/2005/12/851/>.
4. Офіційний сайт Центру розвитку КСВ в Україні. – Режим доступу: <http://www.csr-ukraine.org>.
5. Для розвитку соціально відповідальної діяльності бізнесу потрібні державні стимули. – Офіційний сайт Українського союзу промисловців і підприємців. – Режим доступу: <http://www.uspp.org.ua/actual/187.dlya-rozvitku-socialno-vidpovidalnoi-diyalnosti-biznesu-potribni-derzhavni-stimuli.htm>.
6. Маліновська О.Я. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: етапи становлення / О.Я. Маліновська // Наук. Вісник НТЛІУ України. – 2008. – Вип. 18. 6. – С. 200–204.
7. Ярошенко А.О. Проблемне поле поширення корпоративної соціальної відповідальності / А.О. Ярошенко, Г.В. Пермінова // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – 2011. – Вип. 5. – С. 259–266.
8. Шаповал В.М. Розвиток соціальної відповідальності бізнесу в Україні та необхідність її державної підтримки / В.М. Шаповал // Modern trends in scientific thought development: materials digest of the 2nd International Scientific Conference (January 31 – February 14, 2011, Kiev, London). Economic science / All-Ukrainian Academic Union of specialist for professional assessment of scientific research and pedagogical activity; Organizing Committee : B. Zhitnigor (chairman), I. Kypreychuk, A. Tim, G. Georgiou, S. Serdechny, L. Staker – Odessa : InPress, 2011. – P. 243–246.

***Summary.** The article examined the processes of formation and development of social responsibility in Ukraine. The main problems and factors of social responsibility were considered. The role of the state in a practical implementation of socially responsibility philosophy by businesses enterprises was analyzed in the article.*

***Key words:** business, responsibility, corporate responsibility, social responsibility, ethnic norms, culture of entrepreneurship.*